

Het vormt een deel van Guyana; aan de ene zijde ligt Britsch-, aan de andere zijde Fransch-Guyana. Het deel, dat ons toebehoort en den naam van Suriname draagt, is bijna vijfmaal zoo groot als Nederland, maar het is buitengewoon dun bevolkt; de laatste volkstelling in 1930 gaf een getal op van 142.750. Verreweg de meesten wonen in de eenige stad Paramaribo en in de kustvlakte. In het wijd uitgestrekte binnenland en de reusachtige, ondoordringbare oerwouden worden slechts enkele Indianen en Boschnegers gevonden.

Van een Surinaamsch volk kunnen wij moeilijk spreken.

Oorspronkelijk waren Indianen de eenige bewoners, waarvan er slechts ongeveer 2400 zijn overgebleven.

In de eerste helft van de 17e eeuw werden negers uit Afrika als slaven ingevoerd, om te arbeiden met name op de plantages. Sinds de opheffing van de slavernij, welke 1 Juli 1873 een voldongen feit werd, vormen deze negers of Creolen de hoofdgroep der bevolking; alle 60.000 zijn Christenen.

Wegens het harde lot der slaven waren velen van hen in den loop der tijden in de ontoegankelijke bosschen gevlucht, waar zij een volkje op zichzelf vormden; het zijn de zoogenaamde Boschnegers, waarvan verreweg het grootste deel nog heiden is. Hun getal wordt op 17.000 geschat.

Na de opheffing der slavernij werden Britsch-Indiërs aangeworven als werkrachten, met toestemming van de Engelsche regeering, tot 1917. Zij zijn Hindoe's en tellen ongeveer 36.000 zielen.

Deze Hindoe's kwamen op een contract, dat hen toestond na den bepaalden diensttijd naar hun vaderland terug te keeren. Verreweg de meesten echter bleven in Suriname hangen en vestigden zich als kleine handelaars. En toen de Engelsche regeering verderen aanvoer van deze menschen verbood, ontstond opnieuw gebrek aan arbeiders. Toen viel het oog op Java; sinds dien dag houdt de stroom van Javanen aan, zoo zelfs, dat deze spoedig de overhand zullen hebben in getal boven de andere bewoners.

Voegen wij bij deze Indianen, Creolen, Boschnegers, Hindoesche Indiërs en Mohammedaansche Javanen ook nog de weinige Europeanen, dan heeft men de bonte schakeering van de Surinaamsche bevolking voluit voor zich.

Hieruit reeds blijkt overduidelijk de groote moeilijkheid waarvoor de Broedergemeente stond bij haar Zendingsarbeid. Elk deel van de bevolking heeft toch haar eigen taal, aanleg en behoeften; en de zendelingen moesten zich telkens weer anders instellen. Vooral in vroegeren tijd, toen men aan de zendingsarbeiders nog niet die eischen stelde, als men tegenwoordig doet, heeft dit aanleiding tot menige mislukking gegeven. Met name de Indianen-Zending is hiervan de dupe geworden, trots de heroïsche opoffering van menigen Broeder.

Door de wonderde leidingen van Gods voorziedigheid viel het oog der Herrnhutters op Suriname, waarheen zij dachten te koloniseeren. Men wilde met acht gezinnen beginnen, doch achtte het noodig eerst drie ongetrouwde Broeders als verkenners uit te zenden; dit geschiedde in 1735, en dit is het begin geworden van de Herrnhutter Zending in Suriname; want van kolonisatie is niets gekomen.

Twee eeuwen lang dus hebben deze Broeders uit Duitschland het werk in onze kolonie verricht, dat wij als Nederlanders hebben nagelaten. Het is een geschiedenis geworden van bloed en tranen. Talloos zijn de graven van mannen en vrouwen en kinderen, die als slachtoffers vielen aan het moordend klimaat. Velen hielden het slechts een paar jaar uit, of ook maar enkele maanden. In deze twee eeuwen werden 695 broeders en zusters uitgezonden, van wie er meer dan 200 in Suriname hun graf vonden naast de 70 kindergraven.

Suriname was echter maar een klein deel van het wereldterrein der Herrnhutters; en toen de nood in Duitschland klom, was de Broedergemeente niet langer in staat het werk daar voort te zetten. Dat wil niet zeggen, dat zij Suriname in den steek liet, maar zij droeg den arbeid over aan de Evangelische Broedergemeente te Zeist; men ging van de gedachte uit, dat Christelijk Nederland deze zeer zwakke gemeente bij het verrichten van haar overzware taak zou helpen. Maar helaas, het is daarin schromelijk tekort geschoten; sinds de overdracht in 1927 steeg het financieel tekort van jaar tot jaar onrustbarend, zoodat het nu bijna de f100.000 bereikt heeft. Na ernstige overweging en vurig gebed heeft men te Zeist enkele maanden geleden besloten het werk noodgedwongen in te korten. Dat dit besluit te Suriname diepe ontroering verwekte, behoeft geen betoog. Heeft men hiervan Nederland een verwijt gemaakt? Hooft, hoe Christelijk broeder Bielke, die de leiding van het werk aldaar heeft, in een brief aan het Bestuur te Zeist hiervan schrijft: „In principe zien wij in dit gedwongen ingrijpen een weg Gods”. „Als Zijn Geest den hof doorwaait, zal — alle crisistoestanden ten trots — rijk goddelijk leven Suriname doorstroomden.”

De Zending onder de Indianen heeft in het midden der 18de eeuw een bloeitijd doorleefd; maar helaas heeft een slavenopstand het werk in den knop gebroken. Wel werd het weer opge-

vat, maar bloeiend is het niet meer geworden. De hoofdstad werd in 1808 door afgevallene leden der gemeente in brand gestoken, en daarmee was het einde der Indianen-Zending gekomen. Een deel der 2400 Indiërs is nog heiden, een ander deel is Rooms, slechts weinigen zijn Protestant.

Meer zichtbaar resultaat heeft de Zending onder de Creolen gehad. Men kan zeggen, dat deze allen Christen zijn geworden; zij vormen de Creolenkerk, welke een deel uitmaakt van de wereldwijde Broedergemeente.

Men komt bij het lezen van de geschiedenis dezer Zending onder den indruk van de eigenaardige moeilijkheden, waarvoor de Broeders stonden vóór de opheffing der slavernij. Hoe moest hun houding tegenover de slavernij zijn? Dag aan dag zagen zij de gruwelen, die hun het bloed deden koken. En de verzoeking was groot om er tegenop te komen, en menselijke behandeling voor de ongelukkigen te eischen. Wij gebruikten met opzet het woord verzoeking, want men zou er niets mee bereikt hebben, behalve dan nog meerderen tegenstand van den Zendingsarbeid dan men reeds ondervond. Want voor verreweg de meeste slavenhouders, en helaas ook voor verschillende autoriteiten, is de Zending een doorn in het oog geweest. De zendelingen stelden zich echter op dit standpunt, dat zij geen sociale hervormers waren, maar alleen predikers van het Evangelie.

Toen de slavernij tot het verleden ging behooren, stond de Zending weer voor nieuwe moeilijkheden, n.l. het in toom houden, het leiden en het organiseren van de vrijgelaten negers. Wonderlijk heeft God dien arbeid gezegend, waarvan de vrucht de reeds genoemde Creolenkerk is.

Met het werk onder de Boschnegers is het niet zoo gunstig gegaan, wat ook voor de hand ligt. Het heidendom zal dezen menschen dieper in het bloed dan den arbeiders op de plantages. Ook waren zij veel moeilijker te bereiken in de dichte wouden. Het gelukte, om verscheidene van hen naar de grenzen der bewoonde wereld te trekken, zoodat de stammen, wonende aan de twee Westelijke rivieren, de Coppename en de Saracca, gekerstend kunnen worden geacht; van de Boschnegers, die aan de andere rivieren wonen, is niet meer dan een vijfde gedoopt.

Van de Zending onder de Britsch-Indiërs zwijgen wij ditmaal, behalve dat wij herinneren aan de stichting van het bekende Kinderhuis, hetwelk van buitengewone beteekenis is geworden. Van deze meer dan 30.000 vreemdelingen is een tiende deel voor Christus gewonnen; dus er blijft nog Zendingswerk te over.

Wat den arbeid onder de Javanen betreft, deze heeft aan de Broeders een eigenaardige moeilijkheid gegeven. Immers, de eigenlijke bestemming van de Herrnhutters-Zending is, het Evangelie aan zeer laag staande volken te brengen, zooals Neger, Eskimo's, Hottentotten, enz. Maar vielen de Javanen daar niet buiten? Op een Zendingsconferentie te Den Haag in 1902 betoogde dan ook de leider van de Zending in Suriname, dat een Nederlandsch Zendingsgenootschap de Zending onder de Javanen in Suriname ter hand moest nemen. Dit is echter tot dusver niet geschied. En toen hebben de Broeders gedaan, wat toch eigenlijk onze roeping is. Het resultaat van dezen arbeid is in enkele woorden te zeggen: over het algemeen hebben de Javanen het Evangelie afgewezen!

Men voelt den ernst van deze laatste opmerking, als men bedenkt, dat Suriname in de toekomst naar alle waarschijnlijkheid een land zal zijn met een overwegend Javaansche bevolking. En menselijk gesproken hangt het lot van Suriname voor een groot deel af van de vraag, of het mogelijk zal zijn in de eerstvolgende jaren de Christianisering van deze Immigranten afdoende aan te vatten.

Maar wij moeten eindigen. Wij konden slechts hier en daar een greep doen; de bedoeling van dit artikel is evenwel, om op te wekken tot het aanschaffen van het boek „Ons Suriname”, geschreven door den Zendingsdirecteur Steinberg, dat als deel VI verschenen is in de serie „Onze Zendingsvelden”, van welk boek wij in dit blad een korte recensie gaven. Bovendien willen wij er door herinneren aan de roeping ook van de Gereformeerden, om het werk der Herrnhutters in Suriname met hun sympathie, gebed en gaven te steunen.

J. D. W.

Evangelisatie-motieven uit de werken van Mevrouw Bosboom-Toussaint.

Een scherp duel.

Doctor Elbertus Leoninus, Kanselier van Gelderland, en Gideon Florensz zijn in de werken van Mevrouw Bosboom-Toussaint twee scherp geteelde figuren. Van geheel tegenovergesteld type. Gideon is te karakteriseeren als de man der ware religie, de Kanselier als een man der zedekunde. Hiermede is de casuspositie dezer beide mannen gegeven, alsook de voortdurende worsteling, die tusschen hen beiden plaats heeft. Bij nauwe verwantschap is er tegelijk een diepe kloof, die ondanks alle pogingen om elkander te naderen niet

kan worden weggenomen, veeleer zich al meer verdiept.

De Kanselier had „een zestigjarig leven achter zich van de reinste zedelijkheid en van de hoogste krachtsinspanning en van de zeldzaamste zelfbeheersching bij het vervullen van groote plichten”.

Gideon „noster doctissimus Florentius” als Marnix van St. Aldegonde hem noemde, was een jonkman in de lente van het leven, nog meer dan vanwege zijn uitgebreide kennis, om zijn „singuliere vroomheid” lief te hebben en te prijzen.

Er bestond tusschen hen allereerst een natuurlijke betrekking. De Kanselier was Gideons pleegvader en voogd. Doch vooral bestond tusschen hen een diepere, geestelijke verwantschap, door Mevrouw Bosboom treffend geteekend in de uitdrukking: „de zoon zijner ziel”. Hij was de hoop en de trots van Leoninus. Op Gideons toekomst had hij verwachtingen gebouwd voor zijn grijsheid, zóó, als hij op geen zijner eigene zonen had gevestigd. Zijn samenwerking, den bijstand van zijn helder oordeel, van zijn veelzijdige kennis, waren als de bondgenooten, die hij zich meende verzekerd te hebben voor den kwaden tijd. Gideon zou naast hem gaan, zoo hoopte hij, totdat hij hem zijn plaats kon doen innemen; zoo zou hij zichzelf niet overleven, maar herleven in dien waardigen opvolger, die het vaderland zou liefhebben en dienen als hij zelf. Tegenover die zeer nauwe betrekking tusschen hen beiden stond echter een groote, innerlijke verwijdering. Deze doet den Kanselier misnoegd vragen: „En nu, wat was er van die hope geworden?” De jonkman had niets willen dienen dan de kerk, een zaak die de Kanselier bijna een schadelijke, of ten minste een nuttelooze achtte; hij had hem den medebroeder zien worden van die kerkdienaren, die op allerlei wijze het reeds zoo moeilijk Staatsbestuur nog meer bemoeilijkten door het opwerpen van nevelige en onvoorzichtige vraagstukken, die in zijn oog zoowel ijdel als vermetel schenen.

En Gideon stond nu aan hunne zijde, had hij meer dan ééne gelegenheid getoond te wenschen, wat zij wenschten; voor te staan, wat zij voorstonden, al had hij nooit eenigen onwilligen of zelfs aanmatigenden stap, door hen gedaan, gebillikt of nagelaten. Ook was de smart over die teleurstelling zóó groot geweest, dat zij de mate zijner gewone lankmoedigheid was te boven gegaan en er een geheime verbittering in zijn ziel was ingeslopen, die zich somwijlen uitdrukte in een woord of in een blik, ondanks zijn groote liefde voor den jongen man, ondanks zijn hooge waardeering, of eigenlijk juist daarom; hoemeer hij voelde, wat hij in hem verloren had, hoe meer de spijt daarover zich gelden deed, en zoo gleet er soms een zijdelingsch verwijt over zijn lippen, te midden van de uitdrukking eener vaderlijke teederheid. Gideon voelde het, hij vergiste zich niet in de oorzaken dezer verwijdering en het was hem tot groote droefheid, want hij wist, dat hij ze niet kon wegnemen.

De grondoorzaak lag te diep, hij gevoelde, dat er meer was dan de teleurstelling van den Staatsman, van den pleegvader; het was de innerlijke vijandschap van den wijsgeer tegen het stellig Christelijk beginsel, dat Gideon tot de keuze van zijn stand had geleid, het was de vijandschap van den deïst tegen den geloovige, die het Evangelie als Goddelijke Openbaring heeft aangenomen, het was de vijandschap van den strengen en fieren moralist tegen de verootmoediging van de leer des kruises.

Dat die pleegzoon een zóó bepaalde keuze had gedaan voor een vorm van eeredienst; dat hij zijn leven en al zijn krachten wilde wijden om haar voor te staan, terwijl Leoninus, die de hevigste stormen van religietwist had doorleefd, als éénig resultaat van zijn ervaringen en beschouwingen besliste, „dat, daar men niet weten kon hoe de Godheid wilde gediend zijn, men dit punt aan de Opperste Wijsheid en de Engelen moest overlaten”, zonder van zijn zijde verder moeite te doen om te onderzoeken, of het die Opperste Wijsheid ook kon behaagd hebben, om zich van harer waardige middelen te bedienen, om voor Zijn schepselen die onzekerheid op te lossen — hier lag de groote kloof en zij was door Gideon niet aan te vullen. Een, machtiger dan hij moest dit omkeering werken en zou het eeniglijk vermogen.

Als men deze twee persoonlijkheden naast elkander stelt, dan verstaat men, dat alles Gideon van zulke proefneming moest terughouden. Hij, — die van zijn eerste kindsheid af had geleerd, de oogen met vertrouwen, met eerbied op te heffen naar die hooge, achtbare gestalte, die opgevoed was in de liefde en de vrees voor dien man, hij zou tot hem gaan en zeggen: „dat, wat gij in uw hart hebt jegens mij, is zonde, is niet een tegenzin tegen eenige kerkelijken, niet de tegenzin tegen een stand of een geloofsvorm, maar het is een innerlijke afkeer van God, Dien ge niet kent, van Wien ge u eigenwillig gescheiden vindt, omdat gij Hem niet kennen wilt in Christus, Zijnen Zoon, door Wien men eeniglijk tot Hem komt”. Neen, voorwaar! zoo noodig het was, dat die waarheid hem eenmaal ter oore kwam, zoo ijdel zou het geweest zijn, indien Gideon den onverstandigen ijver had gehad, haar uit te spreken.

Eens had hij den strijd met den Kanselier moe-

ten was
involgen
al den
geloof
hem al
en goed
zere, di
wanhoop
leeraar
den Kan
kon zijn
zoo diep
die innt
als uille
aangaan
maar
waarvoo
schrikte,
stond al
kweisen
hier nie
Zoo vi
vraag v
waardel
deon pij
om dan
Maar of
hij ande
Wannee
den geko

In „De
iets over
Weekblad
mans:

„De
wetensc
niet me
lijke bi
nisme.
De b
tijd me
wetensc
de oud
Heilige
woord
mond v
nood en

Hierteg
volgende

Bij h
zich w
mige v
van al
rijkste
Zeker
niet vre
heeft d
het Chr
komen;
publice
dreden
aan het
een bed
de ethie
den in
staande
geworpe
aan een
en het t
dat dat
Testame
Als de
met wet
om bero
graag te
de uitko
schap e
zooveel
Azis en
Evangel

Ons bla
merkinge
Dit verhin
zegt, een s
zijn vluch
conflicten
dat men, z
stellende, l
iets anders
er tussche
zijn; dat d
lijk geopen
van zuiver
het gaat d
eenstemmi
te stellen
Maar het
angst, „ge
schappelijk
met één s